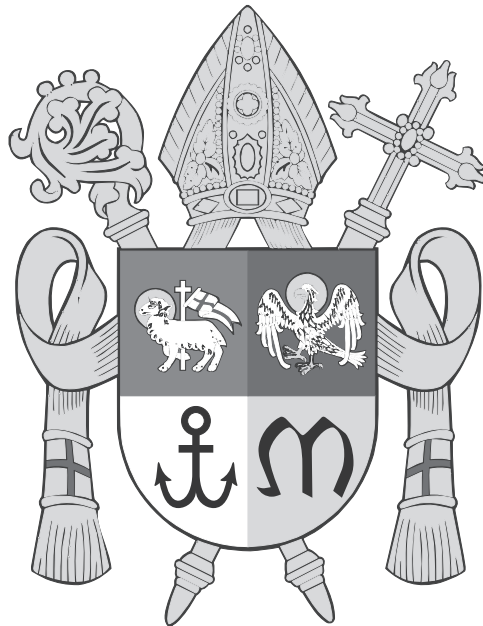

Nr 50

SIEWCA

Biuletyn Katechetyczny Diecezji Toruńskiej

Toruń 2022

„Siewca”

Biuletyn Wydziału Katechetycznego Kurii Diecezjalnej Toruńskiej

Redaktor naczelny:

ks. dr Mariusz Wojnowski

Kontakt z redakcją:

Kuria Diecezjalna Toruńska

ul. Łazienna 18, 87-100 Toruń,

tel. 56 6223530 lub kom. 508 777 082

Wydawca:

Wydział Katechetyczny Kurii Toruńskiej

Skład komputerowy:

własny

SPIS TREŚCI

DZIAŁ URZĘDOWY

- I. Diecezja Toruńska 5
- II. Dane urzędowe 5
- III. Kalendarium 2021/2022 7
- IV. Plan wielkopostnych dni skupienia dla katechetów –
marzec 2022 r. 8

DZIAŁ FORMACYJNY

- I. Religia jako przedmiot szkolny (cz. 2)
(ks. dr Mariusz Wojnowski – dyrektor Wydziału
Katechetycznego Kurii Diecezjalnej Toruńskiej) 9
- II. Błogosławiona Jutta z Chełmży (ok. 1220–1260):
Życie, kult, duchowość
(dk. prof. dr hab. Waldemar Rozynkowski – Wydział Nauk
Historycznych UMK) 13
- III. Sprawozdanie katechetyczne 2021/2022 23
- IV. Doradcy metodyczni z zakresu religii 28

DZIAŁ WSPÓLNOTOWY

- I. Konkursy 29
- II. Scenariusz katechezy przygotowującej
do sakramentu bierzmowania dla młodzieży
z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim
(Bogumiła Mazur – nauczycielka religii) 31
- III. VIII ogólnopolska konferencja katechetów
szkół specjalnych w Warszawie
(Dorota Macugowska – nauczycielka religii) 36
- IV. Wspomnienie z pielgrzymki do Portugalii i Hiszpanii
(Małgorzata Rembeza – nauczycielka religii) 38
- V. Pielgrzymka dla nauczycieli do Gruzji 41

DZIAŁ URZĘDOWY

I. DIECEZJA TORUŃSKA

Z dniem 20 stycznia 2022 r. bp Wiesław Śmigiel powierzył ks. Michałowi Napierale funkcję dekanalnego wizytatora dekanatu lubawskiego, zastępując tym samym w tym zadaniu ks. Karola Schmidta. Księdzu Karolowi składamy serdeczne podziękowania za dotychczasową pomoc.

II. DANE URZĘDOWE

WYDZIAŁ KATECHETYCZNY KURII DIECEZJALNEJ TORUŃSKIEJ:

1. ks. dr Mariusz Wojnowski – dyrektor
2. mgr Beata Girzyńska – wicedyrektor
3. Katarzyna Nowicka – sekretarz

WIZYTATORZY DIECEZJALNI:

1. dr hab. Beata Bilicka, prof. UMK (bilicka@umk.pl)
2. mgr Beata Girzyńska (girzynska@gmail.com)
3. ks. kan. dr hab. Stanisław Suwiński, prof. UMK (stansu25@umk.pl)
4. ks. kan. dr Marian Wróblewski (wmarian@wp.pl)
5. ks. dr Andrzej Kowalski (ks.andrzej.kowalski@wp.pl)
6. ks. dr Mariusz Wojnowski (mariusz.wojnowski@wp.pl)

WIZYTATORZY DEKANALNI:

1. Brodnica – ks. kan. Kazimierz Wierzbicki
2. Bierzgłowo – ks. Andrzej Jankowski
3. Chełmno – ks. kan. Jacek Wyrowinski
4. Chełmża – ks. kan. Leszek Łobodziński

5. Działdowo – ks. Krzysztof Fidorowicz
6. Golub – ks. Paweł Kubasik
7. Górzno – ks. Marian Kowalski
8. Grudziądz I – ks. Michał Dąbkowski
9. Grudziądz II – ks. kan. Waldemar Deuter
10. Jabłonowo Pomorskie – ks. Sławomir Sobierajski
11. Kowalewo Pomorskie – ks. Jurand Paczkowski
12. Kurzętnik – ks. kan. Jacek Byra
13. Lidzbark – ks. Bogdan Kołodziejczyk
14. Lubawa – ks. Michał Napierata
15. Łasin – ks. kan. Wojciech Kalwig
16. Nowe Miasto Lubawskie – ks. Marek Wróblewski
17. Radzyń Chełmiński – ks. kan. Marek Wysiecki
18. Rybno – ks. Sławomir Skonieczka
19. Toruń I – ks. kan. Wojciech Kiedrowicz
20. Toruń II – ks. dr Mariusz Wojnowski
21. Toruń III – ks. kan. dr Marian Wróblewski
22. Toruń IV – ks. Jacek Koczorski
23. Unisław – ks. Mariusz Malinowski
24. Wąbrzeźno – ks. Wojciech Jonik

III. KALENDARIUM 2021/2022

1. REKOLEKCJE DLA KATECHETÓW:

- **11–13 marca 2022 r. – Zamek Bierzgłowski**

„Katecheci świeccy mają obowiązek uczestniczyć raz w roku w rekolekcjach formacyjnych, a przynajmniej raz na dwa lata powinni brać udział w rekolekcjach dla katechetów, organizowanych przez Wydział Katechetyczny” (*Instrukcja o zadaniach wobec katechizacji, pkt 32, I Synod Diecezji Toruńskiej*).

2. WIZYTACJE KATECHETYCZNE 2022 r.:

- **II semestr – dekanat Lubawa, Chełmno**
- **w ciągu roku szkolnego – nowo zatrudnieni katecheci**

Wizytowani katecheci (świeccy, zakonni i duchowni) wypełniają i przekazują dekanalnemu wizytatorowi lub przesyłają do Wydziału Katechetycznego dwa uzupełnione formularze: *Sprawozdanie katechetyczne na rok szkolny 2021/2022* oraz *Ankieta wizytacyjną*.

3. SPOTKANIE DIECEZJALNEJ RADY KATECHETYCZNEJ:

- **12 marca (Centrum Dialogu przy Wyższym Seminarium Duchownym w Toruniu)**

4. PIELGRZYMKA MATURZYSTÓW DO CZĘSTOCHOWY:

- **30 września**

IV. PLAN WIELKOPOSTNYCH DNI SKUPIENIA DLA KATECHETÓW – MARZEC 2022 r.

Dekanat	Miejsce	Data	Rozpoczęcie
Łasin	kościół w Szczepankach	3 marca (czwartek)	godz. 17.15 godz. 18.00
Grudziądz I i II	kolegiata sanktuarium MB Łaskawej	10 marca (czwartek)	godz. 17.15 godz. 18.00
Unistaw	kościół w Trzebczu	16 marca (środa)	godz. 16.30 godz. 17.00
Chełmno	kościół u księży pallotynów	17 marca (czwartek)	godz. 17.15 godz. 18.00
Nowe Miasto Lubawskie	kościół w Jamielniku	18 marca (piątek)	godz. 17.30 (nabożeństwo Drogi Krzyżowej) godz. 18.00
Bierzgłowo	kaplica w Zamku Bierzgłowskim	30 marca (środa)	godz. 17.15 godz. 18.00
Brodnica	kościół u ojców franciszkanów	31 marca (czwartek)	godz. 17.15 godz. 18.00

Plan dnia skupienia:

- o wskazanej godzinie adoracja Najświętszego Sakramentu z możliwością spowiedzi
- Msza Święta lub nabożeństwo Drogi Krzyżowej
- konferencja ks. Mariusza Wojnowskiego „Eucharystia sercem niedzieli” oraz Beaty Girzyńskiej „Wsparcie uczniów w czasie pandemii”.

DZIAŁ FORMACYJNY

ks. dr Mariusz Wojnowski – dyrektor Wydziału
Katechetycznego Kurii Diecezjalnej Toruńskiej

RELIGIA JAKO PRZEDMIOT SZKOLNY (cz. 2)

Nauczanie każdego przedmiotu w szkole dokonuje się w oparciu o przyjętą podstawę programową. Zgodnie z ustawą o systemie oświaty nauczyciel lub zespół nauczycieli przedstawia dyrektorowi szkoły propozycję zestawu podręczników lub podręcznik do danych zajęć edukacyjnych w danej klasie. W przypadku braku zgody w zespole nauczającym dyrektor sam podejmuje decyzję¹.

W odniesieniu do lekcji religii należy pamiętać o *Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach* dotyczącym tego przedmiotu. Zgodnie z wolą ustawodawcy programy do nauki religii opracowuje i zatwierdza właściwa władza danego Kościoła lub związku wyznaniowego, a jedynie przedstawia je władzy oświatowej. Taka sama procedura dotyczy podręczników². W ten sposób przedstawiciele władzy religijnej otrzymali autonomię w zakresie programów i podręczników. Jest ona zrozumiała, ponieważ jeśli jest nauczana religia danego Kościoła czy związku wyznaniowego, to on decyduje o treści przekazu. Kościół katolicki otrzymał dodatkowe zabezpieczenie prawne w postanowieniach konkordatu. Wskazano w nim, że program nauczania i podręczniki „opracowuje władza kościelna i podaje je do wiadomości kompetentnej władzy państwowej”³.

¹ Zob. *Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty*, DzU 2020 poz. 1327, art. 22a, 22ab.

² Zob. *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach*, DzU 2020 poz. 983, art. 4.

³ *Konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską*, DzU 1998 nr 51 poz. 318, art. 12 ust. 2.

Analizując *Podstawę programową katechezy Kościoła katolickiego* wydaną przez Konferencję Episkopatu Polski w 2018 r., można zauważyć stwierdzenie, że „katecheza jest jedną z podstawowych form działalności Kościoła”, która towarzyszy chrześcijanom przez całe życie⁴. Dzieciom i młodzieży pomaga dorastać do bycia dojrzałym w wierze. Dlatego punktem wyjścia prac katechetycznych ma być ocena sytuacji, w jakiej oni wzrastają. Wskazano, że rodzina jest pierwszym miejscem wzrostu w wierze, dlatego nie może tego prawa scedować na Kościół czy szkołę. W ten sposób podkreślono nadrzędną rolę rodziców w nauce religii. Autorzy podstawy programowej wskazali, że celem jej wydania jest chęć ujednoczenia i integralności przekazu katechetycznego w całej Polsce. Ponadto podano konkretne założenia dla poszczególnych etapów edukacyjnych. Opis każdego etapu składa się z kilku stałych części: charakterystyka psychologiczna danego przedmiotu wiekowego, cele katechetyczne, korelacja z edukacją szkolną i propozycje współpracy środowisk katechetycznych (rodzina i parafia)⁵.

Zgodnie z przedstawionym powyżej prawem oświatowym lekcja religii posiada charakter równouprawnienia wobec innych przedmiotów. Dlatego zasady oceniania uczniów, którzy uczestniczą w tych zajęciach, powinny być identyczne. W jeszcze obowiązującej ustawie o systemie oświaty wskazano, że ocenianie z religii „odbywa się zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 12 ust. 2”⁶. W przywołanym artykule ustawodawca wskazuje, że aktem prawnym, na podstawie którego można rozpatrywać tę kwestię, jest porozumienie zawarte pomiędzy ministrem do spraw oświaty a władzami kościołów i związków wyznaniowych.

Obecnie jedynym takim dokumentem jest przywoływane rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej dotyczące warunków i sposobu organizowania nauki religii z 1992 r. Tego zagadnienia dotyczy artykuł 9. Postanowiono, że ocena z religii ma być „wystawiana

⁴ Konferencja Episkopatu Polski, *Podstawa programowa katechezy Kościoła katolickiego w Polsce*, Częstochowa 2018, s. 9.

⁵ Zob. tamże, s. 10–11.

⁶ *Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty*, dz. cyt., art. 44b ust. 7, art. 44zd ust. 5c.

według skali ocen przyjętej w danej klasie”⁷. Mimo że ustawa odsyła do właściwych porozumień, to dokument docelowy nie zawiera szczegółowych wskazań. Nie tylko nie podano tu sposobu oceniania uczniów, elementów, które podlegają ocenie, czy też oceniania uczniów w nauczaniu początkowym w szkole podstawowej i ze szczególnymi potrzebami, ale również nie uwzględniono sytuacji ucznia z oceną niedostateczną. Wskazano jedynie, że ocena z religii nie wpływa na promowanie ucznia do klasy programowo wyżej⁸. Wskazuje to, że uczeń z oceną niedostateczną może kontynuować naukę w kolejnym roku szkolnym.

W odniesieniu do oceniania i klasyfikowania uczniów w szkołach publicznych zostało wydane przez Ministra Edukacji Narodowej w 2019 r. rozporządzenie. W odniesieniu do lekcji religii wskazano jedynie w dwóch artykułach, że uczniom od klasy IV szkoły podstawowej, którzy uczestniczyli w tych zajęciach, do średniej ocen „wlicza się także roczne oceny klasyfikacyjne uzyskane z tych zajęć”⁹. W przywołanym akcie prawnym oprócz tej kwestii nie podano innych wskazań. Praktyka wskazuje, że to rozporządzenie jest powszechnie stosowane.

W odniesieniu do ocen z lekcji religii określono także miejsce jej umieszczenia na świadectwie szkolnym. Wskazano, że powinna być ona umieszczana „bezpośrednio po ocenie z zachowania”¹⁰. Ponadto w celu wyeliminowania ewentualnej nietolerancji nie podaje się, jakiej religii ocena dotyczy. Nie można zatem na świadectwie zamieszczać informacji, jakiego kościoła czy związku wyznaniowego ona dotyczy.

⁷ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach, dz. cyt., art. 9 ust. 3.

⁸ Zob. tamże, art. 9 ust. 2.

⁹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych, DzU 2019 poz. 373, art. 18 ust. 2, art. 19 ust. 2.

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach, dz. cyt., art. 9 ust. 1.

W przypadku uczniów, którzy uczestniczyli w lekcjach religii w pozaszkolnym punkcie katechetycznym, należy postąpić identycznie. Ustawodawca przewidział sytuację, w której na lekcje danej religii może zgłosić się w szkole mniej niż siedmioro uczniów. W takiej sytuacji organ prowadzący organizuje je w grupie międzyszkolnej lub w punkcie katechetycznym danego Kościoła lub związku wyznaniowego. W takim przypadku, jak stanowi ustęp 4, ocenę na świadectwie wydawanym przez szkołę umieszcza się na podstawie potwierdzenia katechety¹¹. W ten sposób uczeń, który uczęszczał na lekcje religii w innym miejscu niż szkoła, nie ponosi szkody z tego tytułu.

Powyższy artykuł jest częścią monografii „Zadania dyrektora szkoły związane z organizowaniem nauki religii w szkole publicznej” tego samego autora z 2021 r.

¹¹ Zob. tamże, art. 9 ust. 4.

dk. prof. dr hab. Waldemar Rozynkowski – Wydział Nauk Historycznych UMK; wicedyrektor Wydziału Duszpasterskiego Kurii Diecezjalnej Toruńskiej

BŁOGOSŁAWIONA JUTA Z CHEŁMŻY (ok. 1220–1260): ŻYCIE, KULT, DUCHOWOŚĆ

ŻYCIE

Ze względu na skromny stan średniowiecznych źródeł życie bł. Juty poznajemy tylko w niewielkich odstępach. Urodziła się prawdopodobnie około 1220 r. w Turyngii. Niestety nic nie wiemy o jej rodzicach, a także najbliższej rodzinie. Rodzina jej męża, von Sangerhausen, pochodziła prawdopodobnie z warstw ministeriałów, czyli średniozamożnej grupy społecznej. Chociaż nowożytne żywoty wywodzą ją z książąt brunszwickich, to jednak trudno dać im wiarę. Niewiele możemy powiedzieć o jej wychowaniu czy wykształceniu, zapewne nabyła umiejętności czytania i pisania.

Późniejsza błogosławiona wyszła za mąż prawdopodobnie między rokiem 1235 a 1240. Opisujący jej żywot przyjmują jednak zgodnie, że szybko owdowiała. Mąż jej zginął lub zmarł podczas pielgrzymki lub wyprawy krzyżowej do Ziemi Świętej. Nie można również wykluczyć, że przywołana wyprawa krzyżowa wiodła nie do Ziemi Świętej, ale do Prus. Wskazywałyby na to chociażby późniejsze koleje losów Juty, związane z ziemią chełmińską, czyli bliskim pograniczem z Prusami. Przypomnijmy, że od początku XIII wieku wyprawy krzyżowe właśnie do Prus cieszyły się w Europie dużą popularnością. Dawały one wielu możliwość osiągnięcia takich samych korzyści duchowych jak uczestnictwo w wyprawie do Ziemi Świętej. Dodajmy, że dominującą grupą w wyprawach krzyżowych, powiązanych także z działalnością kolonizacyjną, na obszar pogańskich Prus byli przedstawiciele z różnych obszarów państwa niemieckiego. A więc zarówno mąż Juty, jak i ona sama, podejmując wyprawę misyjną do Prus, odpowiadali na zaproszenie misyjne ówczesnego Kościoła.

Wiele wskazuje na to, że po śmierci męża rozpoczął się nowy etap w życiu Juty. Hagiografowie podają, że posiadała dzieci; kiedy podrosły, miała je oddać „na służbę Bożą”. Co to dokładnie oznaczało, trudno dzisiaj precyzyjnie powiedzieć. Być może wstąpiły do którejś ze wspólnot zakonnych lub związały się z grupą wspólnego życia, np. beginkami czy begardami. Sama Juta rozpoczęła życie pielgrzymą i żebraką, wypełnione modlitwą, postami, wyrzeczeniami oraz postugą potrzebującym. Nie wstąpiła do żadnego zakonu, ale związała się ze wspólnotą beginek, czyli kobiet, które wspólnie zamieszkiwały, pozostając najczęściej pod duchową opieką zakonów mendykanckich, czyli dominikanów lub franciszkanów. Dodajmy, że wspólnoty te utrzymywały się z pracy własnych rąk. Często spotykamy je w większych skupiskach ludności, czyli przede wszystkim w miastach, gdzie opiekowały się pielgrzymami, chorymi i potrzebującymi. Juta w czasie swojej wędrówki zetknęła się ze znaną już ówczesznie mistyczką Mechtyldą z Magdeburga (zm. w 1299 r.). Przez pewien czas, podobnie jak i Juta, była ona beginką, by później wstąpić do zakonu cysterek.

W historii życia późniejszej błogosławionej dochodzimy do momentu pojawienia się jej w ziemi chełmińskiej. Niestety trudno ustalić, kiedy dotarła do pustelni nad jeziorem w Bielczynach oraz do samej Chełmży. Wydaje się, że najbardziej odpowiednim momentem był okres po pokoju dzierzgońskim, czyli po 1249 r. Sprzyjające warunki, a przede wszystkim brak wojen, sprawiły, że do ziemi chełmińskiej oraz Prus napłynęło wielu osadników, między innymi z Turynгии. Część historiografii wiąże genezę jej pobytu w ziemi chełmińskiej z osobą wielkiego mistrza Anno von Sangerhausen, czyli z okresem od 1256 r. Być może więc przybyła ona już w tym roku, lub – jak podają niektóre źródła hagiograficzne – cztery lata później, czyli w 1260 r.

Warto jeszcze dodać, że w literaturze można spotkać bardzo prawdopodobny pogląd, że genezę pobytu Juty w Chełmży oraz w Bielczynach należy wiązać z dominikaninem Heidenrykiem. Przyszła błogosławiona miała go poznać jeszcze w Turynгии. Nie bez znaczenia był fakt, że w 1245 r. został on pierwszym biskupem diecezji chełmińskiej (powołanej do istnienia w 1243 r.). I być może przywo-

łana znajomość zaowocowała decyzją udania się przez Jutę przede wszystkim do Chełmży, czyli do stolicy diecezji chełmińskiej, a następnie zamieszkania w pustelni w podchełmżyńskich Bielczynach. Po przybyciu Juty do ziemi chełmińskiej biskup miał być spowiednikiem pustelnicy. Przyjmuje się także, że biskup Heidenryk miał wpływ na sylwetkę duchową Juty. Wymienia się przede wszystkim jego wyjątkowy kult Trójcy Świętej, który następnie miał zaszcześcić w życiu pustelnicy. Przypomnijmy, że Trójca Święta, na pewno nieprzypadkowo, została wybrana, zapewne przez samego biskupa Heidenryka, na patrona kościoła katedralnego w Chełmży.

Po przybyciu do ziemi chełmińskiej Juta miała zamieszkać w pustelni w Bielczynach, w miejscowości położonej nad jeziorem, oddalonej kilka kilometrów od Chełmży. Nie możemy wykluczyć, że przyszła błogostawiona zamieszkała tam wraz z kilkoma towarzyszkami, tworząc niewielką wspólnotę religijną. W tym czasie miasto Chełmża było wielkim placem budowy, wznoszono między innymi katedrę. Według hagiografów Juta miała wieść pobożne życie, codziennie udawała się do pobliskiej Chełmży, aby tam najpierw uczestniczyć we mszy św., a następnie oddawać się opiece nad chorymi, którzy przebywali przy kościele szpitalnym św. Jerzego. Widać wyraźnie, że źródłem inspiracji duchowej dla przyszłej błogostawionej była przede wszystkim postać św. Franciszka z Asyżu, a także jego naśladowcy. Myślimy tu chociażby o postaci św. Elżbiety.

Nowożytnie źródła hagiograficzne podają, że spowiednikiem oraz kierownikiem duchowym Juty był również franciszkanin o. Jan z Łobdowa. Nie możemy wykluczyć istnienia duchowych relacji między zakonnikiem a pustelnicą z Bielczyn. I mogło to dotyczyć zarówno okresu, kiedy o. Jan przebywał w klasztorze toruńskim, jak i następnie chełmińskim. Chełmża i Bielczyny są położone w centrum ziemi chełmińskiej, a więc odległości do Torunia, czy następnie Chełmna nie stanowiły przeszkody w utrzymywaniu duchowych relacji późniejszych błogostawionych.

Źródła hagiograficzne podają zgodnie, że pobyt Juty w ziemi chełmińskiej trwał w sumie cztery lata. Najczęściej wskazuje się, że zmarła ona 12 maja 1260 r.

KULT

Niestety nie znamy miejsca pochówku Juty. Nowożytny hagiograf błogostawionej, jezuita o. Fryderyk Szembek, podał, że została ona pochowana katedrze w Chełmży, w jej południowym skrzydle nawy. W okresie nowożytnym w miejscu tym wzniesiono kaplicę poświęconą błogostawionej. Niestety trudno zweryfikować i potwierdzić ustalenia zakonnika. W tradycji powszechnie utrwalił się jednak pogląd, że katedra, a dokładnie nawet przywołana kaplica, są miejscem, w którym spoczęła bł. Juta. Przypomnijmy, że w momencie śmierci Juty katedra w Chełmży była jeszcze w trakcie budowy. Prawdopodobnie były wybudowane już prezbiterium oraz nawa poprzeczna, a więc wskazywane miejsce pochówku Juty.

Mimo że od XVII wieku podejmowano kilka prób odnalezienia grobu i doczesnych szczątków błogostawionej, to nie dały one pozytywnych rezultatów. Dodajmy, że na relikwie nie natrafił także sam o. F. Szembek. Ostatnie poszukiwania relikwii miały miejsce na przelomie 1952 i 1953 r., a związane były z pracami budowlanymi po pożarze dawnej katedry. W kaplicy błogostawionej natrafiono wtedy pod posadzką na murowany grób, a w nim na trumnę. Biskup chełmiński Kazimierz Józef Kowalski powołał nawet specjalną komisję, która 17 stycznia 1953 r. przeprowadziła rekognicję znalezionych doczesnych szczątków. Okazało się, że w grobie został pochowany prawdopodobnie kanonik chełmiński ks. Jan Pisiński, dodajmy, wielki czciciel bł. Juty. Wiemy, że zmarł on w 1612 r. i został pochowany właśnie w kaplicy błogostawionej. Do dzisiaj nie znany więc miejsca pochówku pustelnicy z Bielczyn. Możemy jednak założyć z dużym prawdopodobieństwem, że Juta została pochowana w katedrze diecezji chełmińskiej w Chełmży.

Nie można wykluczyć, że pamięć o Jucie zaczęto pielęgnować już krótko po jej śmierci. Brakuje bezpośrednich średniowiecznych źródeł na potwierdzenie tego przypuszczenia. Pomagają nam jednak nowożytny zabytki hagiograficzne, szczególnie żywot autorstwa jezuita o. Fryderyka Szembeka, o którym wspomnimy jeszcze w dalszej części artykułu. O świątobliwym życiu Juty oraz o cudach działanych

za jej przyczyną mieli zaświadczyć krótko po jej śmierci przywoływani już wcześniej zarówno biskup chełmiński Heidenryk, jak i franciszkanin, późniejszy błogostawiony o. Jan z Łobdowa. Nie możemy wykluczyć, że ich świadectwo było początkiem starań o wyniesienie Juty na ołtarze.

Wyraźne ożywienie pamięci o bł. Jucie spotykamy w okresie nowożytnym. O pustelnicy wspomina kronikarz pruski, dominikanin Szymon Grunau, w swojej kronice z początku XVI wieku. Także w tym wieku ufundowano w katedrze w Chełmży kaplicę ku czci błogostawionej oraz przeznaczono dla jej utrzymania oraz regularnego sprawowania w niej kultu uposażenie. Wielkim czcicielem Juty był żyjący na przełomie XVI i XVII wieku kanonik chełmiński ks. Jan Pisiński, który po śmierci, która miała miejsce 20 sierpnia 1612 r., został pochowany w jej kaplicy.

Na początku XVII wieku życiorys błogostawionej spisali ks. Marcin Baroniusz oraz augustianin ks. Krzysztof Łoniewski. Kluczowe znaczenie dla rozwoju pamięci oraz kultu bł. Juty miała działalność pisarska wspomnianego już jezuita o. Fryderyka Szembeka (1575–1644). On to zajął się zbieraniem materiałów odnoszących się do życia świętych z obszaru Prus Królewskich, a następnie opublikował kilka tekstów poświęconych: bł. Jucie z Chełmży, bł. Dorocie z Mątów oraz bł. o. Janowi z Łobdowa. To on jest autorem bardzo ważnego żywota bł. Juty: *Przykład dziwny doskonałości chrześcijańskiej, w miłości ku Trójcy Panu y bliźnim w stanie świeckim nabytey... to iest zycie... s. Jutti Niemkine ze krwi xciażąt brunshwickich wdowy... w Chełmży tamże w Prusach odpoczywającej, cudami sławney. Teraz powtore, dostatniey niż przedtym, opisane y wespół z relatią... do gorętszego ku niey nabożeństwa starodawnego, do druku podane*, który został wydany w Toruniu w 1638 r.

Ważne kroki mające wpływ na rozwój kultu bł. Juty podjął biskup chełmiński i pomezkański Jan Lipski (1589–1641), dodajmy, od 1639 r. arcybiskup gnieźnieński i prymas Polski. To właśnie on potwierdził i odnowił specjalnym dekretem z 15 kwietnia 1637 r. kult błogostawionych niewiast: Juty z Sangerhausen oraz Doroty z Mątów, uznając je za patronki Prus Królewskich. Zapewne także dzięki jego stara-

niom w Bielczynach wybudowano pierwszą kaplicę upamiętniającą błogostawioną, która niestety została zniszczona podczas potopu szwedzkiego.

Biskup chełmiński Andrzej Załuski, który posługiwał w latach 1739–1746, ufundował około 1739 r. w kościele katedralnym w Chełmży marmurowy ołtarz ku czci bł. Juty. Zachował się on do dnia dzisiejszego. Jego centralną część zajmuje obraz autorstwa Szymona Czechowicza, przedstawiający scenę ukazania się Zmartwychwstałego Chrystusa bł. Jucie. Jezus przygarnia klęczącą błogostawioną do rany swojego serca.

W przywołanej powyżej historii kultu bł. Juty nie znamy przebiegu jej procesu beatyfikacyjnego. Oznacza to, że kult pustelnicy z Bielczyn opierał się głównie na żywej i długiej tradycji potwierdzonej przez kolejnych biskupów chełmińskich. To wystarczyło, aby Juta, na pewno od okresu nowożytnego, uważana była powszechnie za błogostawioną.

Kult bł. Juty osłabł w czasie zaborów. Kiedy w 1880 r. ks. Jakub Fankidejski opublikował pracę, w której opisał miejsca słynące kultem religijnym w diecezji chełmińskiej, o błogostawionej napisał tak: „Dziś daleko największa część ludu ani nie wie wcale, że żyła kiedyś na naszej ziemi święta Jutta, a o jakim bądź do niej nabożeństwie tem mniej słyhać”.

Wyraźnie ożywienie kultu błogostawionej zauważamy w okresie międzywojennym. Ogniskował on się głównie w Chełmży oraz w Bielczynach. Wielkim czcicielem bł. Juty był ks. Józef Szydzik, proboszcz parafii chełmżyńskiej w latach 1924–1938. Ułożył on modlitwę za przyczyną błogostawionej, którą w 1927 r. zatwierdził biskup chełmiński Stanisław Wojciech Okoniewski. Z jego to inicjatywy w 1937 r. wybudowano w Bielczynach nową kaplicę, którą poświęcił biskup Okoniewski.

Do rozwoju kultu bł. Juty przyczynił się znacząco powojenny proboszcz parafii chełmżyńskiej, ks. infułat Alfons Groszkowski, który posługiwał w niej w latach 1962–1993. Dzięki jego staraniom rozbudowano kaplicę w Bielczynach. Jej prezbiterium stanowi

dotychczasowa kaplica wzniesiona w okresie międzywojennym. Poświęcił ją 20 maja 1984 r. biskup chełmiński Marian Przykucki.

8 maja 1984 r. biskup M. Przykucki skierował do diecezjan specjalny list, w którym popierał ożywienie kultu bł. Juty w diecezji. W liście tym ustanowił błogostawioną Patronką Dzieł Miłosierdzia Diecezji Chełmińskiej oraz ogłosił diecezjalny odpust ku jej czci. Miał on przypadać w trzecią niedzielę maja.

Związek bł. Juty z dziełami miłosierdzia został podtrzymany w diecezji toruńskiej, która powstała w 1992 r. Błogostawiona patronuje Grudziądzkiemu Centrum Caritas. Dodajmy, że obecnie jej główne obchody liturgiczne celebrowane są w kaplicy w Bielczynach w drugą niedzielę maja.

Postać bł. Juty cały czas inspiruje. Niech przykładem będzie powieść historyczna właśnie jej poświęcona autorstwa Kazimierza Trybuleckiego z Grudziądza, zatytułowana *Wzgórze nad jeziorem*.

DUCHOWOŚĆ

Życie bł. Juty może być dla nas dzisiaj trudne do zrozumienia. Nie zapominajmy jednak, że w średniowieczu pielgrzymowanie rozumiano w podwójnym znaczeniu. Określano nim praktykę nawiedzania miejsc świętych lub formę życia ascetycznego. To drugie znaczenie wchodzi w grę odnośnie do osoby bł. Juty. Stała wędrownica była dla niej formą życia. Jej przybycie w okolice Chełmży – tzn. na ówczesny obszar misyjny – wpisywało się w cały nurt wędrowek o celu apostołsko-misyjnym na obszary, na których Kościół prowadził działalność chrystianizacyjną.

Pielgrzymowanie było jedną z najtrudniejszych form życia. Możemy wyobrazić sobie człowieka, którego codzienność była bardzo zmienna i często związana z przemieszczaniem się. Pielgrzym to osoba, która nie posiadała stałego zabezpieczenia, np. w srodki materialne. Nie posiadał on także własności, pomijając to, co mógł zabrać ze sobą. W średniowiecznej rzeczywistości człowiek bez własności, przede wszystkim bez ziemi, to często człowiek z marginesu społecznego. Tak więc miejscem akceptacji człowieka ubogiego, w tym pielgrzymy, był przede wszystkim Kościół.

Życie bł. Juty wpisało się w krąg ważnych postaci świętych kobiet XIII wieku. Przypomnijmy chociaż niektóre z nich: św. Mechtylda z Magdeburga, św. Gertruda Wielka, św. Elżbieta z Turyngii, św. Klara z Asyżu oraz św. Jadwiga Śląska. Kiedy św. Mechtylda wspominała o Jucie, wymieniła ją w towarzystwie św. Elżbiety, św. Franciszka oraz św. Dominika. Ważność tego towarzystwa jest oczywista. To tak jakby dzisiaj wymienić kogoś w towarzystwie: św. Matki Teresy z Kalkuty, św. brata Alberta Chmielowskiego czy św. Maksymiliana Kolbe. To, co się wydarzyło w XIII wieku, otworzyło drogę dla późniejszych czynnych zgromadzeń żeńskich, bez których obecności dzisiaj nie wyobrażamy sobie Kościoła. Szerzej, był to początek pewnej nowej drogi w Kościele, która choć wzbudzała pewien niepokój, to jednak była dla niego niezwykle twórcza i życiodajna.

Juta, nie należąc do najbogatszych ludzi swojego świata, dobrowolnie wybrała skrajne ubóstwo i jako uboga postugiwała ubogim. Jako wdowie przysługiwała jej opieka ze strony rodziny męża. Nie skorzystała jednak z tego. Wybrała życie w nędzy i w nędzy spotykała się z innymi. Taki model życia przebiegał się dopiero w chrześcijańskiej Europie pierwszej połowy XIII wieku. Jego symbolem był św. Franciszek z Asyżu.

Warto odwołać się także do innej postaci, mianowicie św. Elżbiety z Turyngii. Urodziła się w 1207 r., prawdopodobnie w Bratysławie, jako córka króla węgierskiego. W wieku 14 lat poślubiła jednego z najdostojniejszych niemieckich książąt Landgrafa Ludwika. Zmarł on jednak w 1227 r. w drodze podczas wyprawy krzyżowej. Ostatnie cztery lata życia spędziła ona w skrajnym ubóstwie, oddając się postudze pośród chorych, biednych, a więc żyjących na marginesie życia społecznego. Zmarła w 1231 r. na skutek wyczerpania fizycznego, mając zaledwie 24 lata. Została kanonizowana już w 1235 r. i wkrótce stała się patronką dzieł miłosierdzia w całej Europie. Jeżeli przyjrzymy się dokładnie jej życiu, to zobaczymy, że było ono dla ówczesnego świata swoistym „skandalem”. Elżbieta doświadczyła na sobie swoistego konfliktu między „ubóstwem” a „stanem”, który z jednej strony naraził ją na częsty brak akceptacji ze strony otoczenia, z drugiej jednak doprowadził ją do świętości.

Człowiek ubogi, często w powszechnej opinii, także w XIII wieku, to osoba zniesławiona, pozbawiona autorytetu i wiarygodności, a nawet utożsamiana z głupim. Samo ubóstwo kojarzone było z niemoralnością czy występkiem. Takiemu patrzeniu sprzeciwiała się św. Elżbieta, która nie tylko odnosiła się do ubogich ze współczuciem i miłosierdziem, ale przede wszystkim sama stała się uboga i bezpośrednio zaangażowała się w posługę na rzecz potrzebujących.

Juta, zapewne nie sama, ale z niewiastami, które mieszkały z nią we wspólnocie, pracowała fizycznie przy chorych. Jej obecność przy potrzebujących opieki w szpitalu św. Jerzego, który był położony poza murami miasta Chełmży, jest bardzo wymowna. Posługiwać w takim miejscu oznaczało zajmować się najbardziej chorymi, biednymi i wykluczonymi, np. zmagającymi się z trądem. Szpitale oddane pod patronat św. Jerzego były zazwyczaj usytuowane w pewnej odległości od murów miejskich. Składały się z kaplicy, miejsca dla chorych, cmentarza oraz małego placu. Cały ten kompleks otoczony był murem. Tak więc bł. Juta służyła w swoistym średniowiecznym getcie, zamieszkiwanym przez osoby żyjące na marginesie życia społecznego. Może także z tego powodu zamieszkała w pewnym oddaleniu od miasta, w pobliskich Bielczynach, gdyż posługując pośród takich chorych, sama mogła się łatwo zarażać i stać się źródłem choroby dla innych.

Błogosławiona Juta, przybywając w połowie XIII wieku na teren ziemi chełmińskiej, wpisała się w wiek wielkich świętych niewiast, których życie związane było z terenem dzisiejszej Polski, chociaż niektóre z nich nie były Polkami z pochodzenia. Owe kobiety to: Jadwiga – żona księcia śląskiego Henryka Brodatego; Anna – żona Henryka Pobożnego, córka króla czeskiego Przemysła Ottokara I; Salomea – córka księcia krakowskiego Leszka Białego, a żona królewicza węgierskiego i króla halickiego Kolomana; Kinga – córka króla węgierskiego Beli IV, żona księcia krakowskiego Bolesława Wstydliwego; Jolanta – siostra Kingi i żona księcia kaliskiego Bolesława Pobożnego; wreszcie Bronisława – norbertanka krakowska, którą tradycja wiąże z rodem Odrowążów, do którego należeli św. Jacek i bł. Czesław.

Warto nadmienić, że praktycznie wszystkie przywołane wyżej niewiasty, w tym także te wspomniane już wcześniej ze środowiska turyńskiego, odnalazły swoje miejsce w Kościele w zaangażowaniu się w dzieła miłosierdzia. Można również powiedzieć, że to właśnie ta postęga otworzyła im jakby wrota do świętości.

Bibliografia

1. Banacka Marianna, *Ołtarz błogostawionej Juty w dawnej katedrze w Chełmży – Placidi i Kuntze*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 56, 1994, nr 4, s. 393–400.
2. Dorawa Marian, *Katedra św. Trójcy w Chełmży*, Warszawa–Poznań–Toruń 1975.
3. Fankidejski Jakub, *Obrazy cudowne i miejsca w dzisiejszej diecezji chełmińskiej*, Pelplin 1880.
4. Kwiatkowski Stefan, *Jutta z Chełmży*, [w:] *Słownik Biograficzny Pomorza Nadwiślańskiego*, t. 2, red. Zbigniew Nowak, Gdańsk 1994, s. 327–328.
5. Liedtke Antoni, *Juta (Jutta) z Chełmży*, [w:] *Hagiografia Polska. Słownik bio-bibliograficzny*, red. Romuald Gustaw, t. 1, Poznań 1971, s. 655–659.
6. Liedtke Antoni, *Juta z Chełmży*, [w:] *Nasi święci. Polski słownik hagiograficzny*, red. Aleksandra Witkowska, Poznań 1999, s. 353–357.
7. Liedtke Antoni, *Juta z Chełmży*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 11, Wrocław–Warszawa–Kraków 1965, s. 358.
8. Liedtke Antoni, *W poszukiwaniu grobu błog. Juty. Przyczynek do dziejów jej kultu*, „Nasza Przeszłość”, 5, 1957, s. 271–281.
9. *Modlitwy ku czci bł. Juty*, [Pelplin?] 1983.
10. Muzioł Ryszard, *Słownik biograficzny Chełmży i okolicy. Proboszczowie i administratorzy parafii rzymskokatolickiej św. Mikołaja Biskupa w Chełmży*, Chełmża 2014.
11. Pachoń Leszek, *Juta von Sangerhausen*, [w:] *Słownik biograficzny Chełmży i okolic*, z. 1, red. Dariusz Meller, Toruń 2001, s. 51–57.
12. *Postaniec Błogostawionej Juty*, Chełmża 1928.
13. Sieradzan Wiesław, *730 lat kultu błogostawionej Juty von Sangerhausen*, „Studia Pelplińskie”, 21–22, 1990/1991, s. 317–322.
14. Sieradzan Wiesław, *Z badań nad błogostawioną Jutą von Sangerhausen*, „Studia Pelplińskie”, 17, 1986, s. 309–317.
15. *Śladami bł. Juty*, Pelplin 1987.
16. Trybulski Kazimierz, *Wzgórze nad Jeziozem*, Gdynia 2016.

III. SPRAWOZDANIE KATECHETYCZNE 2021/2022

Na początku każdego roku szkolnego zbierane są od księży proboszczów dane statystyczne dotyczące nauczania religii na terenie Diecezji Toruńskiej. Poniżej są przedstawione wybrane dane zbiorcze z końca września 2021 r. wraz z liczbami z roku poprzedniego.

1. Placówki oświatowe w diecezji w roku szkolnym 2021/2022

rodzaj placówki	liczba ogółem	publiczne				niepubliczne			
		liczba	z pełnym wymiarem katechezy	z niepełnym wymiarem katechezy	bez katechezy	liczba	z pełnym wymiarem katechezy	z niepełnym wymiarem katechezy	bez katechezy
przedszkola	199	158	118	34	6	41	21	7	13
szkoły podstawowe	260	245	226	19	0	15	12	3	0
licea ogólnokształcące	43	36	35	1	0	7	3	2	2
technika	30	29	28	1	0	1	0	1	0
szkoły branżowe I st.	24	21	19	2	0	3	2	0	1
szkoły branżowe II st.	2	2	2	0	0	0	0	0	0
szkoły specjalne	10	7	7	0	0	3	0	2	1
inne*)	3	3	3	0	0	0	0	0	0
RAZEM	571	501	438	57	6	70	38	15	17

2. Placówki katolickie w diecezji w roku szkolnym 2021/2022

rodzaj placówki	liczba
przedszkola	3
szkoły podstawowe	4
licea ogólnokształcące	4
technika	0
szkoły branżowe I st.	0
szkoły branżowe II st.	0
szkoły specjalne	0
inne*)	0
RAZEM	11

3. Liczba uczniów na lekcjach religii:**• w roku szkolnym 2021/2022**

rodzaj placówki	liczba uczniów w placówkach ogółem	liczba uczniów uczęszczających na religię	procentowo
przedszkola i oddziały przedszkolne w szk. podst.	11 094	9115	82,16%
szkoły podstawowe bez oddziałów przedszkolnych	48 861	44 436	90,94%
licea ogólnokształcące	10 637	6492	61,03%
technika	10 169	7636	75,09%
szkoły branżowe I st.	3366	2625	77,99%
szkoły branżowe II st.	389	302	77,63%
szkoły specjalne	1052	1008	95,82%
inne*)	252	162	64,29%
RAZEM	85 820	71 776	83,64%

• w roku szkolnym 2020/2021

rodzaj placówki	liczba uczniów w placówkach ogółem	liczba uczniów uczęszczających na religię	procentowo
przedszkola i oddziały przedszkolne w szk. podst.	12 673	11 666	92%
szkoły podstawowe bez oddziałów przedszkolnych	53 370	50 665	94,9%
licea ogólnokształcące	12 057	8905	73,5%
technika	10 983	8012	72,9%
szkoły branżowe I st.	4634	3764	81,2%
szkoły branżowe II st.	402	281	69,9%
szkoły specjalne	1007	983	97,6%
inne*)	410	265	64,6%
RAZEM	95 536	84 541	88,5%

4. Liczba katechetów ogółem w diecezji:

	księża diecezjalni	zakon-nicy	alumni/diakoni	siostry zakonne	świeccy*)	razem
ogólna liczba katechetów w diecezji w roku szkolnym 2021/2022	155	24	5	12	M: 66 K: 319 razem: 385	581
ogólna liczba katechetów w diecezji w roku szkolnym 2020/2021	171	20	1	15	M: 70 K: 349 razem: 419	628

*) M – mężczyźni, K – kobiety

5. Katecheci według wieku w roku szkolnym 2021/2022

Wiek	do 30 lat	31–35 lat	36–40 lat	41–45 lat	46–50 lat	51–55 lat	56–60 lat	61+ lat
	55	64	97	77	105	106	62	15

6. Wykształcenie nauczycieli religii w roku szkolnym 2021/2022

	ze stopniem doktora teologii	z tytułem magistra teologii	z tytułem magistra innych nauk (po studiach podyplom. z teologii)	z tytułem licencjata zawodowego z teologii	absolwenci kolegium teologicznego (bez tytułu licencjata zaw.)	inne wykształcenie
księża diecezjalni	4	147	0	4	0	0
zakonnicy	1	22	0	1	0	0
alumni/diakoni	0	0	0	0	0	5
siostry	0	11	0	1	0	0
świeccy	7	281	40	36	10	11
RAZEM	12	461	40	42	10	16

7. Katecheci według stopnia awansu zawodowego w roku szkolnym 2021/2022

	stażyści	kontrak- towi	miano- wani	dyplomo- wani	honorowi profesorowie oświaty
księża diecezjalni	4	44	59	48	0
zakonnicy	3	15	5	1	0
alumni/diakoni	5	1	0	0	0
siostry	0	1	5	6	0
świeccy	10	59	114	202	0
RAZEM	22	120	183	257	0

Najczęstsze powody wypisywania się uczniów z lekcji religii w szkołach w roku szkolnym 2021/2022:

1. innowiercy
2. niewiara lub obojętność religijna rodziców,
3. niechęć do Kościoła,
4. katecheta nie prowadzi lekcji,
5. niechęć do katechety,
6. lekcje na pierwszej i ostatniej godzinie,
7. koncentracja uczniów na innych przedmiotach (szkoły średnie),
8. lekcje w bloku dwugodzinnym.

IV. DORADCY METODYCZNI Z ZAKRESU RELIGII

- **Grudziądz, Ośrodek Doskonalenia i Doradztwa Zawodowego Nauczycieli, ul. Legionów 2 (www.odn-grudziadz.ehost.pl)**
mgr lic. Aleksandra Mikołajek – dyżur podany na stronie ośrodka
kontakt: amikolajek@odn-grudziadz.edu.pl
tel. 609 882 773

- **Toruń, Toruński Ośrodek Doradztwa Metodycznego i Doskonalenia Nauczycieli, pl. Świętej Katarzyny 8 (www.metodycy.torun.pl)**
mgr Gabriela Rumińska (przedszkola i szkoły podstawowe) –
dyżur podany na stronie ośrodka
kontakt: m.religia2@metodycy.torun.pl
tel. 692 355 535

mgr Danuta Włoczewska (szkoły ponadpodstawowe) –
dyżur podany na stronie ośrodka
kontakt: m.religia@metodycy.torun.pl
tel. 696 054 506

- **Działdowo, Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Nidzicy**
ks. mgr Andrzej Midura
kontakt: poradnianidzica@op.pl
tel. 89 625 31 39

Zachęcamy do zapoznania się z ofertą zaprezentowaną przez metodyków nauczania religii (polecamy szczególnej uwadze katechetom stażystom, kontraktowym oraz ubiegającym się o kolejny awans zawodowy nauczyciela).

DZIAŁ WSPÓLNOTOWY

I. KONKURSY

- **XXXII Olimpiada Teologii Katolickiej – Płock 2022**

Temat: Oblicza Miłosierdzia w nauczaniu i praktyce Kościoła

Terminarz konkursu:

etap diecezjalny – 9 marca 2022 r., godz. 11.00

etap ogólnopolski – 31 marca – 2 kwietnia 2022 r.

- **XXVI Ogólnopolski Konkurs Wiedzy Biblijnej**

Zakres tematyczny XXVI Ogólnopolskiego Konkursu Wiedzy Biblijnej obejmuje **Księgę Jeremiasza** oraz **Pierwszy i Drugi List św. Piotra** wraz z wprowadzeniami, przypisami i komentarzami oraz słownikiem pojęć.

Lektura Księgi Jeremiasza oraz Pierwszego i Drugiego Listu św. Piotra ukaże uczestnikom konkursu wartość słowa Bożego w pogłębianiu wiary. Lektura ta pozwoli na zapoznanie się ze świadectwem proroka głoszącego orędzie nadziei w obliczu zburzenia świątyni jerozolimskiej i wygnania babilońskiego oraz pozwoli zamieszkać we wspólnocie pierwotnego Kościoła otwartej na świadectwo św. Piotra, pierwszego z Apostołów. Aktualizacja tej lektury przyczyni się do pogłębienia życia duchowego i zachęci młodych ludzi do bycia „solą ziemi” we współczesnym świecie.

Tekstem źródłowym Konkursu jest Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu – najnowszy przekład z języków oryginalnych z komentarzem (Edycja Świętego Pawła, 2011). Dzięki uprzejmości wydawcy treść Pisma Świętego obowiązującą w konkursie biblijnym udostępniamy uczestnikom za pośrednictwem katechetów w formie PDF (bezpłatny plik otrzymuje katecheta, po dokonaniu rejestracji szkoły w systemie zgłoszeń).

Organizatorem Ogólnopolskiego Konkursu Wiedzy Biblijnej, zwanego dalej Konkursem, jest Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana”.

Terminarz:

- **od 1 października 2021 r. do 25 lutego 2022 r.** – rejestracja szkół online przez katechetów
- **Etap szkolny (pisemny online)**
 - 9–10 marca 2022 r.
- **Etap diecezjalny**
 - 21 kwietnia 2022 r.
- **Finał**
 - 30–31 maja 2022 r.

Więcej informacji i regulamin na stronie organizatora www.okwb.pl

Bogumiła Mazur – nauczyciel religii
w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 25
w Toruniu

SCENARIUSZ KATECHEZY PRZYGOTOWUJĄ- CEJ DO SAKRAMENTU BIERZMOWANIA DLA MŁODZIEŻY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ W STOPNIU LEKKIM

TEMAT: SAKRAMENT BIERZMOWANIA

Cele ogólne:

- zapoznanie uczniów z istotą sakramentu bierzmowania, zapoznanie z nauczaniem Kościoła (KKK) oraz przekazem w Piśmie Świętym,
- omówienie darów Ducha Świętego i ich znaczenia w codziennym życiu chrześcijanina,
- prezentacja obrzędu sakramentu bierzmowania.

Cele operacyjne:

- potrafi wyjaśnić, że w sakramencie bierzmowania otrzymujemy nadzwyczajne dary (charyzmaty) Ducha Świętego, pomagające nam mądrzej przejść ziemską drogę;
- potrafi wskazać na fragmenty Pisma Świętego o darach Ducha Świętego;
- rozumie, że Bóg obdarował go talentami naturalnymi, którymi powinien służyć dla dobra własnego i całego Kościoła;
- potrafi odkryć swoje talenty i dary nadzwyczajne oraz być za nie wdzięcznym.

Forma organizacyjna:

- zajęcia blokowe 90-minutowe.

Metody:

- a) oglądowe: prezentacja multimedialna, fragment filmu; wideoklip;
- b) werbalne: modlitwa, piosenka, słuchanie fragmentów Pisma Świętego, pogadanka oparta na materiale poglądowym, mini-wykład;
- c) praktycznego działania: taniec przy muzyce, wypełnianie kart pracy.

Środki dydaktyczne:

- Pismo Święte – słuchowisko biblijne: biblijni.pl (Rdz 12, 6-8, Ga 5,22-23);
- tekst z kompendium Katechizmu Kościoła Katolickiego nr 265–270;
- piosenki z wideoklipem „Przybądź Duchu Święty”, „Ty obecny wśród nas” zespołu Mocni w Duchu;
- prezentacja multimedialna: „Wykorzystuję dary Ducha Świętego w codziennym życiu”;
- film – fragment liturgii sakramentu bierzmowania:
<https://www.youtube.com/watch?v=LleEv6LlmOA;>

- pudełko ładnie opakowane, kartki z wypisanymi darami Ducha Świętego, chorągwie, elektryczne świece, projektor;
- karty pracy.

Formy pracy:

- indywidualna, grupowa, zbiorowa.

Przebieg katechezy:**1. Wprowadzenie**

I. Powitanie uczniów.

II. Wspólna modlitwa „Duchu Święty”.

Katecheta wprowadza uczniów w nastrój spotkania poprzez projekcję piosenki z wideoklipem „Przybądź Duchu Święty” w wykonaniu zespołu „Mocni w Duchu”, dzieli uczniów na dwie grupy: pierwszej rozdaje elektryczne świece, drugiej chorągwie w kolorze białym. Uczniowie ze świecami podczas projekcji piosenki będą wykonywać gesty taneczne pokazywane przez katechetę: unoszenie świecy w górę, a uczniowie z chorągwami będą nimi delikatnie machać. Piosenka dostępna pod linkiem:

<https://www.youtube.com/watch?v=vpek5-icJsA>

- Pogadanka na temat treści wysłuchanej piosenki. Katecheta zadaje uczniom pytanie: O czym/o kim była piosenka?
- Katecheta podsumowuje wypowiedzi uczniów: Na dzisiejszych zajęciach skupimy się na osobie Ducha Świętego i darach, które możemy od niego otrzymać, oraz w jaki sposób mamy o nie prosić.

2. Zasadnicza treść katechezy:

- Na wstępie katecheta przypomina uczniom, kim jest Duch Święty.
- Nauczyciel dzieli klasę na dwie grupy, zaprasza uczniów do odsłuchania fragmentów Pisma Świętego, posiłkuje się stroną (biblijni.pl), prosi, by spróbowali udzielić odpowiedzi na następujące pytania:

- 1 GRUPA Rz 12, 6-8 O jakich nadzwyczajnych darach pisze św. Paweł? Kto jest dawcą tych darów?
- 2 GRUPA Ga 5, 22-23 O jakich nadzwyczajnych darach Ducha Świętego pisze św. Paweł? W jaki sposób mamy je wykorzystywać?
- Katecheta prosi, aby uczniowie spróbowali odpowiedzieć na pytanie: Czym jest dar? Dar to prezent. Następnie stawia na biurku pudełko z kokardą i pyta uczniów:
 - Czy chcielibyście otworzyć prezent i zobaczyć, co tam w środku jest?
 - Czy chcielibyście, aby zawartość należała do was/do siebie?
 - Jak myślicie, co należy zrobić, by otrzymać te dary?
- Uczniowie podchodzą do pudełka i wyciągają karteczkę z napisem konkretnego daru Ducha Świętego. Katecheta prosi, aby każdy uczeń przeczytał, jaki otrzymał dar.
- Nauczyciel objaśnia, co oznacza dany dar, posiłkując się nauczaniem papieża Franciszka, który w dniach 9 kwietnia do 11 czerwca 2014 r. w ramach audiencji ogólnych wygłosił cykl katechez dotyczących darów Ducha Świętego.
- Katecheta zaprasza uczniów do obejrzenia prezentacji: slajdy zawierające przykładowe sceny z życia codziennego, następnie zadaje pytania: Jak myślicie, kochani, jaki dar przydałby się w tej konkretnej sytuacji?
- W podsumowaniu katecheta objaśnia nauczanie KKK na temat sakramentu bierzmowania, akcentuje, że dary Ducha Świętego otrzymane w sakramencie bierzmowania mamy odkrywać, rozwijać, pielęgnować poprzez codzienną modlitwę, udział w sakramentach: spowiedzi i Eucharystii.
- Katecheta zaprasza uczniów do obejrzenia fragmentu liturgii sakramentu bierzmowania.

<https://www.youtube.com/watch?v=LlEev6LlmOA>

3. Podsumowanie:

- Katecheta rozdaje karty pracy, prosi o wklejenie ich do zeszytu (karta pracy składa się z 3 zadań: 1 – tekst luk: sakrament bierzmowania (podpowiedzi znajdują się w ramce pod tekstem), 2 zadanie – wykreślanek: znajdź dary Ducha Świętego, 3 – pokoloruj obrazek „Dzień Pięćdziesiąticy”. Uczniowie pracują przy ściszonej piosence „Ty obecny wśród nas” zespołu Mocni w Duchu (<https://www.youtube.com/watch?v=xyVjzoxMbKE>).

- Krótkie powtórzenie i podsumowanie treści katechezy z wykorzystaniem krótkiej prezentacji multimedialnej „Sakrament bierzmowania”.
- Modlitwa tematyczna: Prośba o Dary Ducha Świętego.

Dorota Macugowska – nauczyciel religii
w Zespole Szkół nr 26 w Toruniu

VIII OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA KATECHETÓW SZKÓŁ SPECJALNYCH W WARSZAWIE

Katecheci pracujący w naszym kraju w szkołach specjalnych różnego typu mieli po raz kolejny okazję do tego, aby pogłębić swój warsztat oraz wzmocnić się duchowo. Okazją tą była konferencja, która odbyła się w dniach od 1 do 3 października br. w Warszawie pod hasłem: *Z głębokości wołam do Ciebie...*

Ponad 100 uczestników tej konferencji czynnie uczestniczyło w bardzo ciekawych wykładach, zajęciach i warsztatach, prowadzonych z myślą o katechetach pracujących na co dzień z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

Mieliśmy możliwość wysłuchać dwóch wykładów: Haliny Koselskiej-Kubiak nt.: *Krzysztof Lausch o relacji z Bogiem osób z głębszą i głęboką niepełnosprawnością intelektualną* oraz s. Augustyny Król z Broniszewic pt.: *I co z tego, że nie mówi...*

Oczywiście podczas tego spotkania nie zabrakło czasu na modlitwę i refleksję. Każdego dnia uczestniczyliśmy we Mszy Świętej, a w sobotę wieczorem, po odbytych zajęciach, byliśmy zaproszeni na spotkanie modlitewne. Podczas tego wieczoru mogliśmy dziękować za dar nowej Błogosławionej Kościoła w Polsce – Matki Elżbiety Czackiej, której obraz i relikwie nam towarzyszyły.

Była też okazja, jak zwykle podczas tego rodzaju spotkań, do wymiany doświadczeń między katechetami i podzielenia się swoimi pomysłami podczas tzw. Giełdy pomysłów.

W programie był także ciekawy panel dyskusyjny pt.: TOWARZYSZYĆ. Wzięli w nim udział następujący goście: ks. Tadeusz Isakowicz-Zaleski, s. Margarita Brzozowska, s. Lidia Lewandowska OSB Sam – Siostry Samarytanki z Niegowa oraz rodzice osób z niepełnosprawnością.

W tym roku dodatkową atrakcją była wycieczka do Lasek pod Warszawą, gdzie uczestniczyliśmy w niedzielnej Eucharystii oraz mieliśmy okazję zwiedzić dom bł. Matki Czackiej. Zapoznaliśmy się z jej dziełem również poprzez film i w czasie spotkania z siostrą przewodniczką, która cierpliwie odpowiadała na nasze pytania.

Pełni optymizmu i nowych pomysłów wyruszyliśmy do swoich domów i szkół, aby z nowym zapałem oraz Bożym Błogosławieństwem na nowo głosić Ewangelię naszym podopiecznym.

Małgorzata Rembeza – nauczyciel religii
w Szkole Podstawowej w Kijewie Królewskim

WSPOMNIENIE Z PIELGRZYMKI DO PORTUGALII I HISZPANII

W dniach od 3 do 10 lipca 2021 r. Wydział Katechetyczny Diecezji Toruńskiej po rocznej przerwie spowodowanej pandemią zorganizował pielgrzymkę dla nauczycieli i pracowników oświaty. Tym razem była to Portugalia i Santiago de Compostela.

Biuro podróży Misja Travel perfekcyjnie zaplanowało trasę pielgrzymki, podczas której zwiedziliśmy wiele ciekawych miejsc, przy pomocy pilota grupy, ks. Adama Olczykowskiego. W programie znalazły się między innymi: Fatima, Valinhos, Lizbona, Porto, Santiago de Compostela.

Każdego dnia centralnym punktem była Eucharystia sprawowana między innymi w kaplicy objawień Matki Bożej w Fatimie czy też w kościele św. Antoniego w Lizbonie, w miejscu, gdzie urodził się ten znany święty.

Czy warto było polecieć z nami na pielgrzymkę do Portugalii?

Pielgrzymkę rozpoczęliśmy od zwiedzania zasadniczego miejsca naszego pielgrzymowania, Fatimy. Miejsca związane z objawieniami Matki Bożej i życiem trójki dzieci, droga krzyżowa, czy też droga łaski przebyta na kolanach, a także wieczorne nabożeństwa różańcowe z procesją ze świecami, to niewątpliwie bogate i niezwykle doświadczenie duchowe dla każdego z nas. Byliśmy w wiosce Valinhos – miejscu czwartego objawienia Matki Boskiej i Aljustrel – rodzinnej miejscowości Łucji, Hiacynty i Franciszka. Podczas pobytu w Fatimie każdego wieczora o godzinie 21.30 w Kaplicy Objawień odmawialiśmy różaniec. Różne języki, ale ten sam różaniec w dłoniach łączył nas wszystkich we wspólnej modlitwie i procesji.

W Coimbrze, jednym z najstarszych uniwersyteckich miast w Europie – dawnej stolicy kraju, zobaczyliśmy Uniwersytet z przepiękną Biblioteką, Starą Katedrę, Nowy Klasztor św. Klary oraz kaplicę w klasztorze ss. Karmelitanek, gdzie przebywała siostra Łucja.

W miejscowości Batalha zwiedzaliśmy zespół klasztorny Matki Bożej Zwycięskiej – wspaniałe arcydzieło gotyku, z grobowcami władców portugalskich, natomiast w Alcobaca klasztor Cystersów – pierwszą gotycką budowlę w Portugalii, z grobowcami bohaterów romantycznej legendy – króla Pedro I i jego ukochanej Ines de Castro.

W Lizbonie, która się bawi (tak się mówi), zdecydowanie warto zobaczyć dzielnicę Belem z pięknym klasztorem Hieronimitów, pomnik Odkrywców, którzy z Lizbony wyruszali na podbój Nowego Świata, Katedrę Se, kościół św. Antoniego, o którym już wspominałam, dzielnicę Baixa z kościołem św. Dominika.

Praca de Comercio (plac handlowy) w Lizbonie to miejsce najbardziej reprezentacyjne, a jednocześnie ulubione miejsce – zarówno mieszkańców, jak i turystów. Tutaj odbyły się najważniejsze wydarzenia w historii Portugalii. Przeszliśmy deptakiem Rua Augusta, słynną ulicą w centrum Lizbony, która biegnie od słynnego łuku triumfalnego Arco da Rua Augusta, łącząc Pracę do Comércio z Rossio.

Porto, miasto, o którym się mówi, że pracuje, słynie również ze wspaniałych win. Zwiedzaliśmy więc magazyny wina porto z omówieniem procesu produkcji i degustacją. W przerwie w restauracji próbowaliśmy słynną kanapkę Francesinha, którą najczęściej każdy turysta w Porto zamawia.

Zobaczyliśmy kościół św. Franciszka z niezwykłym wyposażeniem wnętrza. Większość kościoła – ściany, filary, boczne kaplice udekorowano w barokowym stylu. To właśnie wnętrze świątyni sprawia, że kościół jest taki wyjątkowy i na długo zapada w pamięć. Na stacji kolejowej – słynny Dworzec Sao Bento (jeden z najpiękniejszych dworców kolejowych w całej Portugalii) – podziwialiśmy panele wykonane z płytek azulejos zdobiących wnętrze budynku stacji. Przedstawiają one różne sceny związane z historią i życiem w Portugalii.

Braga – miasto, które się modli. Tutaj zwiedzaliśmy Sanktuarium Dobrego Jezusa, pięknie położone na wzgórzu, do którego prowadzi ok 300 schodów. Podążając w górę, odbyliśmy krótkie rekolekcje, które na długo zostaną w naszej pamięci.

W programie znalazło się również ważne miejsce pielgrzymkowe – Santiago de Compostela, jeden z najstarszych (po Jerozolimie i Rzymie) ośrodków pielgrzymkowych chrześcijan. Byliśmy w katedrze przy grobie św. Jakuba. W tym kościele znajduje się najświetniejsze kadzidło świata, do którego uruchomienia potrzeba aż sześciu mężczyzn. Widzieliśmy wielu pielgrzymów odpoczywających na placu przy katedrze św. Jakuba.

Myślę, że dla wielu ta pielgrzymka do Portugalii to nie tylko przygoda, ale przede wszystkim przeżycie duchowe. Dziękuję w imieniu wszystkich uczestników ks. dr. Mariuszowi Wojnowskiemu oraz ks. Adamowi Olczykowskiemu za cierpliwość, wspaniałą opiekę, wspólną modlitwę i głoszone słowo. Bóg zapłać!

PIELGRZYMKA DLA NAUCZYCIELI DO GRUZJI

W programie między innymi: Kutaisi, Tbilisi, Kazbegi, Ananuri, Alawerdi, Signagi, Mccheta, Batumi

Termin: 2–9 lipca 2022 r.

Cena: 3490 zł + 80 euro

Organizator: Wydział Katechetyczny Kurii Diecezjalnej Toruńskiej

Zapisy i informacje: ks. Mariusz Wojnowski (tel. 508 777 082, mail: mariusz.wojnowski@wp.pl)

Program pielgrzymki

Dzień 1

Przyjazd na Lotnisko Chopina w Warszawie o godz. 13.25. Odprawy i przelot do Kutaisi. Rozpoczęcie pielgrzymki do Gruzji – wymiana pieniędzy, zapoznanie z atrakcjami miasta. Nocleg w okolicy Kutaisi.

Dzień 2

Po śniadaniu zwiedzanie Kutaisi – katedra Bagrati (do niedawna na liście UNESCO) z ruinami twierdzy Ukimerioni, fontanna Kolchidy na głównym placu miasta, dawna dzielnica żydowska. Przejazd na obrzeża miasta – monaster Gelati z pięknymi freskami i jedną z najważniejszych akademii w średniowiecznej Gruzji, sąsiedni klasztor Motsameta oraz Jaskinia Prometeusza. Powrót do hotelu, kolacja, nocleg.

Dzień 3

Śniadanie, przejazd przez Gruzję do Tbilisi – Stare Miasto, świątynia Metechi z XII wieku, dzielnica Abanotubani ze słynną najważniejszą twierdzą miejską – Narikala. Zwiedzanie katedry Sioni, będącej główną siedzibą Gruzińskiej Cerkwi Prawosławnej. Potem czas wolny w sieci wąskich, urokliwych uliczek z pamiątkami. Spacer głównym traktem stolicy – aleją S. Rustaweli. W ciągu dnia Msza św. Kolacja i nocleg w Tbilisi. Wieczorem wjazd na twierdzę Narikala – nocna panorama stolicy Gruzji.

Dzień 4

Śniadanie, wizyta u stóp Kaukazu. Przejazd Gruzijnską Drogą Wojenną do Stepancmindy (Kazbegi) – tam wjazd i krótki spacer do ikony i symbolu Gruzji – kościółka Świętej Trójcy Cmindy Saneba w Gergeti u stóp Kazbeka. W drodze powrotnej wizyta w twierdzy Ananuri oraz w okolicy Przełęcz Krzyżowej. W ciągu dnia Msza św. połowa. Wieczorem kolacja, nocleg.

Dzień 5

Śniadanie, dzień spędzony w Kachetii. Przejazd do Alawerdi – ogromnej (do niedawna największej w Gruzji) katedry z XI wieku, położonej pośród winnic u stóp Kaukazu. Potem wizyta w tradycyjnej gruzińskiej winnicy, możliwość degustacji. Na koniec spacer po Signagi – mury miejskie i malownicze uliczki, wszystko z widokami na Kaukaz i Azerbejdżan. Wizyta w klasztorze Bodbe, miejscu, gdzie pochowana jest św. Nino – chrzcicielka Gruzji. Wieczorem tradycyjna gruzińska supra. Powrót do hotelu, nocleg.

Dzień 6

Po śniadaniu wyjazd do Mcchety – dawnej stolicy Gruzji, położonej zaledwie 20 km od współczesnej – Tbilisi. To również miejsce, gdzie Gruzja przyjęła chrzest w IV wieku. Zwiedzanie – katedra Sweticnoveli. Przejazd do skalnego miasta Uplisciche. Przejazd na kolację i nocleg w okolicy Kutaisi.

Dzień 7

Po śniadaniu przejazd nad Morze Czarne do Batumi – Msza św., odpoczynek na plaży, później spacer po Batumi – wieża alfabetu gruzińskiego i pozostała część nabrzeża, dawna katedra katolicka w centrum miasta, stare, XIX-wieczne Batumi. Obiad, potem powrót na nocleg.

Dzień 8

Śniadanie, czas wolny w Kutaisi na ostatnie zakupy i samodzielne zwiedzanie. Potem kolacja, a po niej transfer na lotnisko i wylot do Polski. Lądowanie w Warszawie o godz. 22.45. Zakończenie pielgrzymki do Gruzji.

